

ÅRSRAPPORT/2008

BIBSYS

Styrets årsberetning	3
Generelt om virksomheten	4
BIBSYS Produktene	6
Drift og teknisk infrastruktur	8
BIBSYS' kunder.....	9
Brukerkontakt og informasjon.....	10
Brukerstatistikk.....	12
Antall poster i databasene.....	14
Årsregnskap	15

Styret har hatt fokus på tre hovedområder i 2008:

Oppstart av arbeidet med fornying av BIBSYS biblioteksystem

Konsortieorganisering og styrking av brukerkontakt

Økonomistyring og rapportering

Arbeidet med å legge grunnlaget for en fornying av BIBSYS biblioteksystem har vært en prioritert oppgave i 2008. En sentral del av denne prosessen har vært å identifisere sentrale utviklingstrekk som vil påvirke framtidig brukeradferd. Prosessen startet med et seminar om framtidens forskningsbibliotek og ble videreført i et styreoppnevnt arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utarbeide en behovsanalyse. Rapporten fra arbeidsgruppen ble mottatt i desember og er sendt på høring.

Styret har merket seg at det er stort engasjement fra brukerne av BIBSYS biblioteksystem knyttet til moderniseringsprosessen. Styrking av brukerkontakten er viktig for å kanalisere dette engasjementet. I vedtektene for BIBSYS er det fastlagt at BIBSYS biblioteksystem skal organiseres som et eget konsortium. Prosessen med den konkrete utforming av konsortieorganisering av biblioteksystemet ble startet opp i 2008 og sluttført i styremøte i januar 2009.

En vellykket konsortieorganisering av BIBSYS er en forutsetning for at prosessen med valg av komponenter til nytt biblioteksystem skal få den nødvendige legitimitet og forankring hos brukerne. Styret mener det er viktig å ha konsortieorganiseringen klar før det praktiske arbeidet med valg av komponenter til nytt biblioteksystem starter.

Styret har videre vært opptatt av å få sluttført formaliseringen av regelverket rundt de øvrige konsortiene. Dette er bl.a. viktig for å kunne ha en konsortieorganisering av ForskDok på plass før departementet behandler forslaget om etablering av Norsk Vitenskapsindeksindeks. En formell konsortieorganisering av ForskDok vil utvilsomt være nyttig for å kunne møte en situasjon med et nytt nasjonalt system for registrering av vitenskapelige publikasjoner.

BIBSYS administrasjon har i 2008 arbeidet med en forbedring av den løpende økonomi og prosjektrapportering til styret. Omleggingen er basert på bruk av prosjektstyringsverktøyet Maconomy. Arbeidet med å ta i bruk Maconomy har vært mer komplisert og tatt lengre tid enn ventet. En forbedring av prosjektrapporteringen vil måtte ha fokus også i 2009. For styrets arbeid er det helt avgjørende at det etableres et velfungerende system med en aktivitetsrettet økonomistyring og rapportering.

BIBSYS' styre:

Sverre Spildo, leder

Bente R. Andreassen, nestleder

Marit Vestlie

Jan Erik Garshol

Else Norheim

Lasse Lønnum

Petter Kongshaug, 1. vara

Dagmar Langeeggen, 2. vara

BIBSYS gjennomførte i 2008 en omorganisering med formål å få en bedre og mer effektiv forvaltning og utvikling av produktene.

Produktsenteret ble styrket med flere ansatte og ny leder. Produktsenteret består av 23 personer pluss leder fordelt på tre utviklingsteam og et team for dataforvaltning. Utviklingsteamene praktiserer *scrum*: En utviklingsmetode karakterisert av smidighet og hyppige leveranser.

I 2008 har det vært en hovedsatsning på vedlikehold og forvaltning av Bibliotekbasen. Det er satt i gang arbeid med et nytt program for registrering og katalogisering av bibliografiske data. Det nye registreringsprogrammet vil i utstrakt grad benytte seg av kopikatalogisering. For gjenfinning og presentasjon er det satt i gang arbeid med *Ask II*. Denne vil benytte seg av profilstyring og tilby stor grad av videresøk (dybdesøk).

Fornyng er utredet gjennom en Behovsanalyse

BIBSYS styre oppnevnte 8.april 2008 en arbeidsgruppe som skulle gjøre en analyse av hvilke fremtidige tjenester UH-sektoren vil ha behov for fra bibliotekene i de kommende år og hvilke følger dette vil ha for BIBSYS.

Arbeidsgruppen hadde følgende medlemmer:

- Bibliotekdirektør/professor Helge Salvesen, Universitetsbiblioteket i Tromsø
- Seniorrådgiver Leif Magne Iversland, Universitetsbiblioteket i Bergen
- Senioringeniør Hana Christie, Universitetsbiblioteket i Oslo
- Seksjonssjef Stein O. Johansen, Universitetsbiblioteket i Trondheim
- Læringscenterdirektør Lars Egeland, Høgskolen i Oslo, Læringscenteret
- Avdelingsleder Sissel Pettersen, Handelshøyskolen BI, Biblioteket
- Utviklingssjef Svein Arne Brygfjeld, Nasjonalbiblioteket
- Student Knut Øysteinson Høgetveit, oppnevnt av NSU
- Helge Salvesen har ledet arbeidsgruppen.

Peter Bonne og Thore Henriksen fra Pharos AS har bistått med ledelse av arbeidsgruppen og utformingen av rapporten.

Fra BIBSYS har Roy Gundersen, Jan Erik Kofoed og Maivor Hallén deltatt i gruppens faglige arbeid.

Hovedelementene i mandatet var:

- Beskrive hvilke fremtidige tjenester UH-sektoren vil ha behov for fra bibliotekene i de kommende år, basert på bl.a. institusjonenes og bibliotekenes strategier og prioriteringer.
- Utrede hvilke behov som gis av generelle utfordringer som endringer i brukeratferd («google-generasjonen») og dreining til elektronisk / digitalisert materiale.
- Gjøre rede for behovet for samvirke med andre fellesadministrative systemer i sektoren og forholdet til offentlig vedtatt IT-arkitektur.
- Gi en kort redegjørelse for hvilke resultater tilsvarende analyser i andre land har gitt.
- Lage en prioritert liste over fremtidige, overordnede, behov.

Arbeidsgruppen leverte sin rapport 5. desember 2008. Rapporten blir sendt på høring i 2009.

Rapporten er tilgjengelig på internett:
<http://www.bibsys.no/behovsanalyserapporten>

Biblioteksystemet

I 2008 ble Bibliotekbasen eksportert til Google. Mange referanser er allerede synlige i Google Books. Fra postene i Google går det lenke videre til Ask. Antall treff i Google Books antas å ville øke utover i 2009, og vi forventer også at poster fra BIBSYS vil bli synlig i Google Scholar.

Det er utført et større arbeid knyttet til vedlikehold av Bibliotekbasen. Det er arbeidet med domenemodell (grunnleggende, konseptuell datamodell) og nytt program for registrering og katalogisering av bibliografiske data. Dette er et omfattende arbeid som fortsetter i 2009.

Ask er nå direkte tilgjengelig fra Biblioteksystemet via kommandoen `ask`, og det er mulig å kontrollere nettlenger ved direkte oppslag via nettleser.

Det er laget en forbedret versjon av *egenfornyning* og ny funksjon for *egenreservering*. Dette var endringer prioritert av flere institusjoner.

En ny funksjon `KlippInn` gjør det mulig å kopiere MARC-poster direkte inn i NYKAT, NYTID og NYMUS. Formatene som støttes er MARC21, NORMARC og BIBSYSMARC.

Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Tromsø fusjonerte 1.1.2009 til én institusjon, UiT. Deres samlinger er slått sammen under en bibliotekkode.

Import av e-ressurser fortsatte også i 2008. Dette er en effektivisering av arbeidet i bibliotekene, og innsatsen i BIBSYS sparer bibliotekene for mange årsverk. Arbeidet med «vasking» med hensyn på ISSN/ISBN ble ferdigstilt i 2008.

Oppdateringer er gjort for den norske innlånsprotokollen (NILL) og Felles nasjonalt låneregister (FLR).

Forbedret indeksering for tesaurusen HUMORD.

Innført støtte for 13-sifret ISMN (Internasjonalt Standard Musikk Nummer).

Flere rettinger utført i statistikk-funksjonene.

Det er innført ytterligere verdikontroll på en del felter i registreringsskjermene for bibliografiske data. Dette gjør registrering enklere og sikrere.

Det er utført spesialoppdrag for Nasjonalbiblioteket i tilknytning til deres automatlager og digitaliseringsprosjekt (DigitAlt).

Ask

Det er innført videresøk i Ask. Disse gjør et oppslag i Worldcat, Google, Google Scholar, Google Books, Wikipedia eller LibraryThing. En rekke feil er rettet og mindre endringer utført.

NTNU har fått egen tilbakemeldingsknapp.

Mime

Mime har nå raskere og bedre tilgang til fulltekst: I de fleste tilfeller er den bare «to klikk» unna. Treffsikkerhet og tilgang til fulltekst i databasene er forbedret.

ForskDok

Det er innført forenklet rapportering til DBH (Database for statistikk om høgre utdanning). Institusjonene produserer nå selv rapportene som skal sendes til NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste).

ForskDok kompetanse ble tilgjengelig i beta-versjon. Dette er en funksjon for registrering, vedlikehold og produksjon av CV.

Brage

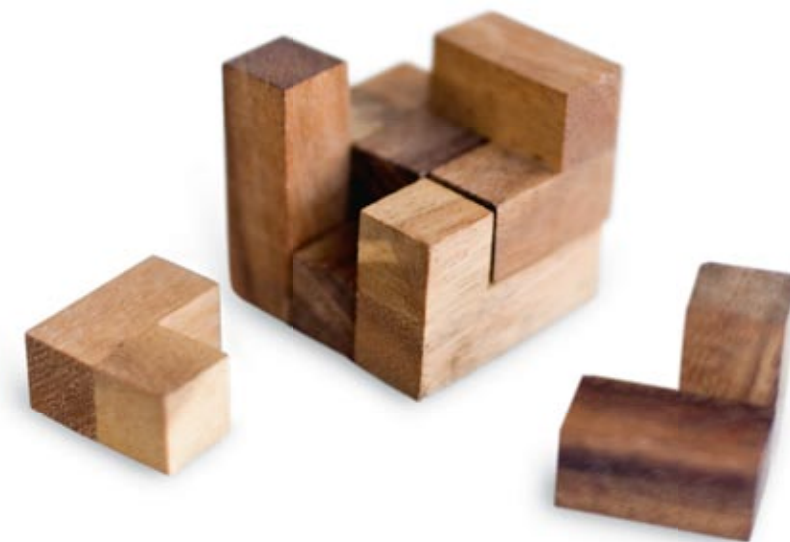
Brage gikk i 2008 over fra beta-versjon til full produksjonsversjon. En rekke viktige funksjoner ble satt i produksjon i 2008:

- Nasjonalbibliotekets URN-baserte id-tjeneste ble tatt i bruk.
- NORA importerer vitenskapelige dokumenter fra Brage-arkivene.
- Brage fikk innført støtte for Norsk inndeling av vitenskapsdisipliner.
- Dokumenttypene i Brage ble revidert og harmonisert med NORA.
- Det er innført RSS-strøm for enheter og samlinger.

Annet

OpenURL-tjenesten BIBSYSx ruter nå automatisk videre til riktig lenketjeneste (SFX eller BIBSYS).

Tjenestene for SRU (søk) og OAI (datalevering) ble forbedret og gjort mer stabile i 2008.

/ Drift og teknisk infrastruktur

Servicesenteret har ansvar for drift av alle produkter og tjenester som BIBSYS tilbyr brukerne. Dette inkluderer drift av to maskinhaller med servere, datalagring, databaser og annen nødvendig infrastruktur. I tillegg tar senteret hånd om intern IT-drift i BIBSYS. I 2008 har arbeidet hatt spesielt fokus på økt tilgjengelighet og sikkerhet rundt driftsløsningene.

Tilgjengelighet og sikkerhet

Alle BIBSYS produkter og tjenester er knyttet sammen i et felles filsystem. I løpet av året ble det innført en ny løsning for dette – GPFS (General Parallel File System). Den nye løsningen gir økt tilgjengelighet til tjenestene. Tidligere tok det minst 2 timer å flytte filsystemet fra den ene maskinhallen til den andre. Nå kan dette gjøres direkte uten nedetid. For brukerne betyr det at tjenestene blir raskere tilgjengelige etter systemarbeid, og total nedetid i en eventuell krisesituasjon er halvert. Den nye løsningen gir også økt sikkerhet mot avbrudd i tjenestene ved at filsystemet kjører på flere servere i parallell, mot tidligere en.

Et annet viktig moment som berører sikkerhet er ny løsning for oppkoblingen mot BIBSYS Biblioteksystem. I andre halvår ble SnetTerm innført med dette formål. Den har samme funksjonalitet og muligheter som den tidligere løsningen og har en oppkobling som er sikker mot avlytting. Den tidligere løsningen ble avviklet ved utgangen av året.

Tidligere har vi hatt overvåking av produkter og tjenester kun i bibliotekenes åpningstid. Med bakgrunn i nye generasjoner sluttbrukere med stadig større krav til tilgjengelighet og oppetid, ble det i 2008 innført døgnkontinuerlig overvåking av driftssystemene.

Verdt å nevne forøvrig

I løpet av året ble det innført nytt kursmiljø. Dette er en forenkling for brukerne som nå kan benytte sitt vanlige brukernummer på kurs. Det er også en forenkling av driftsrutinene at vi ikke trenger å administrere egne brukernummer for kursmiljøet.

BIBSYS har noe ekstra kapasitet i maskinhallene våre og tilbyr derfor ekstra driftstjenester til brukerne ut over våre standard produkter. Vi har tidligere inngått avtaler om drift av hyllekartserver og drift av fillager. I løpet av året ble det inngått avtale med en institusjon om drift av blogger og et arkivsystem. Det ble også startet forhandlinger om drift av et visningverktøy for digitaliserte dokumenter.

/ Kunder 2008

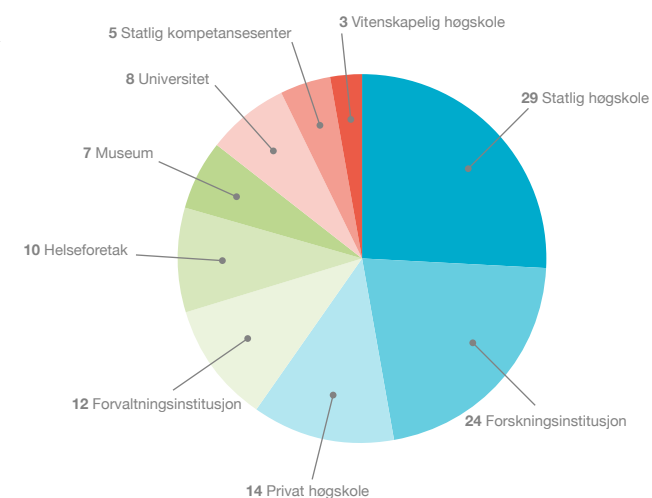
BIBSYS' primære kundegruppe er institusjoner i Universitets- og høyskolesektoren, men også andre institusjoner er kunder. Av den totale kundemassen er det flest som benytter BIBSYS Biblioteksystem.

I 2008 var 102 institusjoner tilknyttet bruk av dette produktet, 34 institusjoner var tilknyttet BIBSYS Brage, 52 institusjoner var tilknyttet BIBSYS ForskDok, 39 institusjoner benyttet Mime Tyr og en institusjon benyttet Galleri.

BIBSYS' kunder fordeler seg som vist til høyre med hensyn til institusjonstype.

For en fullstendig oversikt over BIBSYS' kunder, se våre nettsider: http://www.bibsys.no/bli_kunde/kundeoversikt

Fordeling av BIBSYS' kunder
Etter institusjonstype

/ Brukerkontakt og informasjon

Kundesenterets visjon er å være servicekoordinator eksternt og internt, og de forpliktelser seg til å gi effektiv rettleiding og tilbakemelding innen 48 timer. Kundesenteret har i 2008 hatt hovedfokus på følgende områder:

Bedre informasjon om BIBSYS til brukere og generelt i samfunnet.

BIBSYS har deltatt med stand og informasjon om nyheter ved forskjellige arrangementer:

- Det 71. norske bibliotekmøte i Bergen. BIBSYS var medarrangør sammen med NBF og hadde ansvar for eget Brukermøte, seminar om åpne institusjonelle arkiv i Norge, seminar om bibliotek og lærermiddel-systemer og seminar om søkeportaler. I tillegg var BIBSYS medansvarlig for en rekke andre seminar.
- Fagreferentkonferansen i Oslo, 02.06-04.06
- SMH-seminar i Trondheim, 28.10-29.10
- Bokmessa på Lillestrøm, 21.11-23.11

Informasjonsarbeid

- BIBSYS har tatt i bruk flere verktøy for å følge opp bruk av nettstedet. Statistikken har vært brukt for å kunne fange opp interessante temaer for brukerne.
- BIBSYS gjorde en del mindre endringer i nettstedets startside, tilrettelagt for lettere tilgjengelighet av nødvendig informasjon.
- BIBSYS Julekalender – I desember 2008 hadde BIBSYS en julekalender med en luke hver dag frem til 24. desember. Innholdet bak lukene var en blanding av faglig stoff, tips og triks, underholdning (videoer og konkurranser m.m.) og presentasjon av nye BIBSYS-bibliotek. Hensikten med kalenderen var å presentere relevant materiale og nytt materiale på nett i en ny innpakning og samtidig vise frem en annen side av BIBSYS. Hovedsiden for kalenderen hadde 2,245 unike besøkende i desember med totalt 6,585 visninger. I snitt 278 unike brukere for hver luke med i snitt 329 visninger.
- Facebook – Siste kvartal 2008 ble det laget en applikasjon i Facebook som gjør det mulig for brukere av Facebook å søke i BIBSYS Ask gjennom Facebook. Målet med dette er å gjøre våre bibliotek tilgjengelige for sluttbrukeren.

- YouTube – Det ble også opprettet en konto på YouTube der demonstrasjonsvideoer av ny funksjonalitet i BIBSYS Ask ble presentert. Videoene ble presentert gjennom BIBSYS Julekalender. Dette ble gjort som et ledd i prosessen med å være synlige der brukerne er på nettet.
- BIBSYS har startet med en rekke dialogmøter med brukerne og informasjon om planer for 2009.

Totalt 3 nummer av BIBSYS-nytt ble utgitt i 2008.

- BIBSYS gjennomførte en brukerundersøkelse i ukene 17-21. Undersøkelsen avdekket fire hovedutfordringer for bladet; design, innhold, innhold rettet mot yngre lesere og lite kjennskap til BIBSYS-nytt på nett.
- Endringer som ble gjennomført etter undersøkelsen:
 - Presentasjon av nye brukere
 - Ny design
 - Både type og mengde innhold i henhold til innspill fra brukerundersøkelse
 - Fast innlegg fra direktøren

BIBSYS profil

BIBSYS har jobbet med utredning og utforming av ny profil for BIBSYS med mål om å gjøre BIBSYS mer synlig.

I 2008 har følgende institusjoner inngått avtale om bruk av BIBSYS produkter:

Biblioteksystemet

- Lovisenberg diakonale høyskole
- Norsk institutt for vannforskning – NIVA
- Norsk Skogfinsk Museum
- Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør

Brage

- Høgskolen i Akershus
- Høgskolen i Nesna
- Norsk Polarinstitut
- Politi høyskolen
- Arkitekt- og designhøgskolen i Oslo

ForskDok

- Vestlandsforskning
- Rudolf Steinerhøgskolen

Kurs

BIBSYS har i løpet av 2008 holdt 20 kurs fordelt på 7 forskjellige kursledere. Kursene tar for seg de forskjellige modulene i Biblioteksystemet, samt kurs i BIBSYS ForskDok og BIBSYS Brage.

Nytt av året er at vi har holdt to kurs i BIBSYS Brage. Kursene retter seg mot de som har administrator-rolle, og minst en fra hver institusjon må gå på kurs før de får ta i bruk Brage. Dette for å sikre kvalitet og høy kompetanse hos de som er ansvarlig for administrasjon og innlegging av data. De fleste kursene ble avholdt på Kurs- og konferansesenteret på Høgskolen i Oslo.

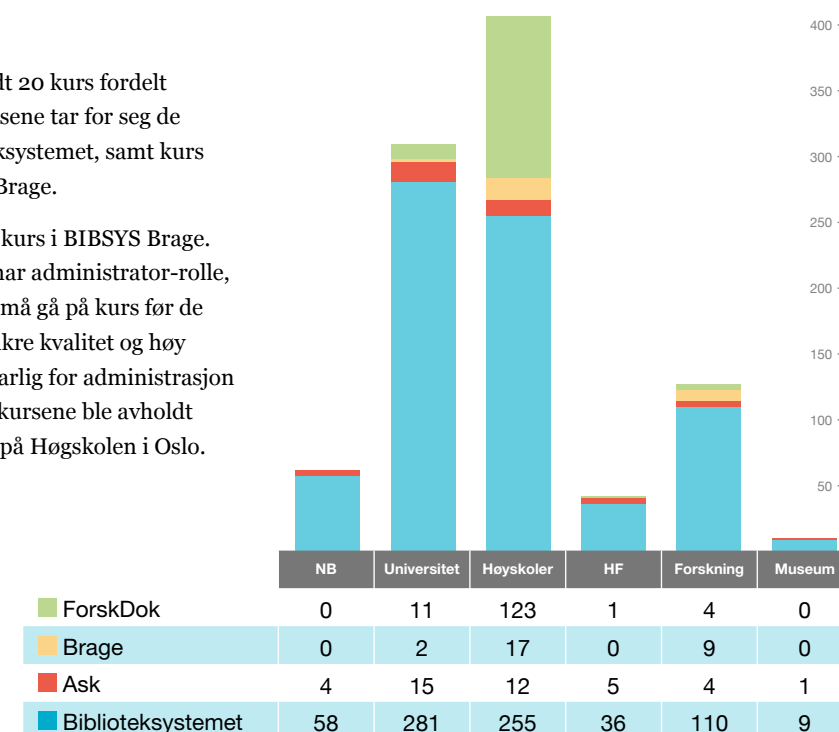
Brukerstøtte

BIBSYS kundesenter har ansvar for brukerstøtte mot institusjonene. For 2008 hadde vi totalt 957 telefoniske henvendelser fra institusjonene fordelt på 4 produkter, samt cirka 900 henvendelser via Meldingssystemet og en stor andel e-poster.

Generelt

- BIBSYS har jobbet med ny mal for årsrapport samt innhold. Dette implementeres i årsrapport for 2008.
- Med en intern mindre omorganisering ble Administrasjon og Kundesenteret slått sammen. Den nye enheten er dagens Kundesenter.

Telefonhenvendelser til brukerstøtte 2008
Antall samtaler

Bruken av BIBSYS Biblioteksystem	2006	2007	2008
Antall søk mot Bibliotekbasen via BIBSYS Ask	13 449 487	14 286 710	17 038 954
Antall nye titler	199 238	181 190	285 022
Antall nye eksemplarer	1 050 893	1 125 565	1 103 315
Antall utlån	3 592 999	3 587 748	3 666 600
Antall fjernlånsbestillinger fra BIBSYS-bibliotek	294 662	282 536	274 128
Antall låne- og kopibestillinger fra låntakere	590 693	624 284	643 081

BIBSYS Biblioteksystem omfatter både funksjoner som benyttes av de ansatte ved BIBSYS-bibliotekene for å ivareta de interne rutineene ved biblioteket, og funksjoner som benyttes av bibliotekenes brukere for å søke fram og skaffe litteratur og annet materiale fra bibliotekenes samlinger. Søke- og bestillingsfunksjoner for bibliotekenes låntakere er tilgjengelige i BIBSYS Ask.

Bruken av BIBSYS ForskDok	2006	2007	2008
Antall søk mot ForskDok via BIBSYS Ask	3 546 081	3 280 272	3 630 811
Antall nye registreringer i ForskPub	16 506	20 156	20 066
Antall nye registreringer i ForskPro	581	628	469

BIBSYS ForskDok er et system for forskningsdokumentasjon og består av to databaser: ForskPub for publikasjoner og andre resultater av FoU-arbeid og ForskPro for FoU-prosjekter. Den enkelte institusjon bestemmer selv hvilke data som skal registreres.

Bruken av BIBSYS Emneportal	2006	2007	2008
Antall nye poster i databasen	290	197	47
Totalt antall poster i databasen	4 950	5 049	5066
Antall søk i eget søkegrensesnitt	44 310	40 946	26 314
Antall navigeringer i eget søkegrensesnitt	–	1 536 986	759 384
Antall søk mot Emneportal via BIBSYS Ask	1 772 364	1 532 735	2 047 112

Alle som ønsker det, kan fremme forslag om nye nettressurser i BIBSYS Emneportal. Godkjenning av forslag og registrering av nye poster blir utført av medlemmene i 28 fagredaksjoner. Disse rekrutteres fra bibliotek som bruker databasen.

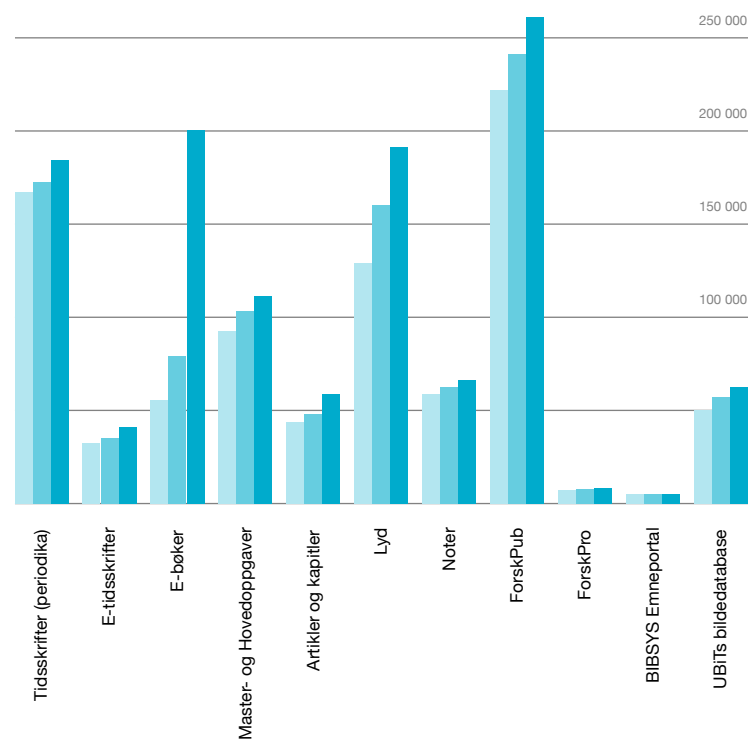
Antall poster i Galleri	2007	2008
Antall poster i UBiT Bildebase	57 000	62 800

UBiT's Bildebase utgjør postene i Galleri. I 2007 ble det opprettet en ny base i Galleri, Anton (Antikvarisk oppmålingsarkiv for norske bygninger). Denne inneholder 8155 poster, og er et avsluttet arkiv uten årlig tilvekst.

Søk i hver av de fire BIBSYS-databasene fra BIBSYS Ask	2006	2007	2008
Antall søk i Bibliotekbasen	13 449 487	14 286 710	17 038 954
Antall søk i ForskPro	1 719 298	1 564 051	1 785 276
Antall søk i ForskPub	1 826 783	1 716 221	1 845 535
Antall søk i Emneportal	1 772 364	1 532 735	2 047 112

Database	Deldatabase	pr. 31.12.06	pr. 31.12.07	pr. 31.12.2008
Bibliotekbasen	Alle	4 264 400	4 424 500	4 698 252
	Tidsskrifter (periodika)	167 000	172 800	184 618
	E-tidsskrifter	32 500	35 400	41 144
	E-bøker	55 700	79 200	200 452
	Master- og Hovedoppgaver	92 800	103 200	111 516
	Artikler og kapitler	43 900	48 300	58 923
	Lyd	129 200	160 000	191 452
	Noter	58 900	62 300	66 371
ForskPub		222 200	241 100	260 923
ForskPro		7 370	7 900	8 344
BIBSYS Emneportal		4 950	5 000	5 066
UBITs bildedatabase		50 300	57 000	62 800

Antall poster i databasene
Pr. 31.12.06, 31.12.07 og 31.12.08

Det er en markant økning i antall E-bøker pr. 31.12.08 sammenlignet med tidligere år. Dette skyldes spesielt store importerte i 2008.

BIBSYS totalt	Budsjett 2008	Regnskap 2008
Årsverk	45,84	40,35
Bevilgning KD	3 000	3 000
Fra institusjonene	41 929	43 274
Overført fra foregående år	9 610	9 610
Totalt inntekter	54 546	55 882
Investeringer – produktene	4 798	2 728
Investeringer – felles	3 275	2 145
Totalt investering	8 073	4 873
Lønn – produktene	17 950	10 302
Lønn – felles	9 810	11 002
Totalt lønn	27 760	21 305
Varer og tjenester –produktene	5 160	4 156
Varer og tjenester – felles	11 282	10 478
Totalt driftskostnader	16 442	14 634
Andre felleskostnader	2 271	10 709
Totalt utgifter	54 546	51 513
Resultat	0	4 372

Ovenfor gjengis hovedtallene fra regnskapet for 2008. Fullstendig regnskap kan fås ved henvendelse til BIBSYS. Alle tall er i hele 1.000 kroner.

// VI GJØR KUNNSKAP TILGJENGELIG //

BIBSYS

POSTADRESSE / 7491 Trondheim

TELEFON BRUKERSTØTTE / 958 24 000

TELEFON ADMINISTRASJON / 902 54 000

E-POST / firmapost@bibsys.no

BIBSYS er et forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet og administrativt organisert som en enhet under NTNU.

BIBSYS leverer produkter og tjenester til fag- og forskningsbibliotekenes interne drift, og tilbyr forskere, studenter og andre tilgang til bibliotekenes ressurser gjennom et mangfold av databaser.

BIBSYS utvikler sine produkter og tjenester i samarbeid med institusjonene.